

Från Högfors till Tidö slott – Den nya borgerligheten

En jämförelse av Alliansens valmanifest från 2006 och
Tidöavtalet från 2022

Abstract

Denna uppsats jämför två politiska dokument, Alliansens valmanifest från 2006 med Tidöavtalet från 2022. Vår jämförelse kommer att fokusera på dels likheter och skillnader i de politiska förslagen som presenteras, dels ifall det har skett en ideologisk förändring i en liberal eller konservativ utveckling. Vår undersökning kommer fokusera på två politiska sakfrågor; sysselsättning, och lag och ordning. Uppsatsens slutsatser är att de politiska förslagen avseende sysselsättning är snarlika mellan de två dokumenten, vilket innebär att ingen ideologisk förändring har skett. Avseende lag och ordning görs slutsatsen att likheterna och skillnaderna tyder på en förändring bort från liberalismen, men inte nödvändigtvis mot ett konservativt håll.

Nyckelord: Alliansen, Alliansens valmanifest 2006, Tidöavtalet 2022, borgerligheten, liberalism, konservatism, Tidöpartierna, samarbetspartierna

Antal ord: 7950

1	Inledning	1
1.1	Uppsatsens tematik	1
1.2	Uppsatsens syfte och frågeställning	1
2	Bakgrund	3
2.1	Val av och presentation av teori	4
2.1.1	Liberalism	4
2.1.2	Konservatism	6
2.2	Begreppsdefinitioner	7
2.3	Valresultat och bakgrund till Alliansens valmanifest och Tidöavtalet	8
2.3.1	Alliansens bildande och valresultatet till riksdagen 2006	8
2.3.2	Valresultatet till riksdagen 2022 och Tidöavtalets uppkomst	10
3	Källmaterial och metod	12
3.1	Metod	12
3.2	Val av källor och källkritik	13
3.3	Urval och avgränsning	13
3.4	Inom- och utomvetenskaplig relevans	14
4	Undersökning	15
4.1	Sysselsättning	15
4.1.1	Skattesänkningar	15
4.1.2	Fokus på att få fler personer i arbete och sysselsatta	16
4.1.3	Bättre klimat för företag	16
4.2	Lag och ordning	17
4.2.1	Polisens resurser och befogenheter	17
4.2.2	Organiserad brottslighet	18
4.2.3	Kopplingen mellan migration och kriminalitet	19
5	Sammanfattade diskussion	20
5.1	Sysselsättning	20
5.1.1	Skattesänkningar	20
5.1.2	Fokus på fler personer i arbete	21
5.1.3	Bättre klimat för företag	23
5.2	Lag och ordning	23
5.2.1	Polisens resurser och befogenheter	23
5.2.2	Organiserat brottslighet	24
5.2.3	Kopplingen mellan migration och kriminalitet	25
5.3	Egna slutsatser	26
5.4	Sammanfattning och avslutning	27

6	Referenser.....	29
----------	------------------------	-----------

1 Inledning

1.1 Uppsatsens tematik

Politik, och inte minst världen, förändras hela tiden och varje dag. Just nu ser vi auktoritära strömningar runt om i världen. I Ungern har Viktor Orbán, partiledare för Fidesz, varit premiärminister sedan 2010, och sedan dess har Ungern blivit mer auktoritärt och mer odemokratiskt (Civil Rights Defenders 2024; Utrikesmagasinet 2020; SVT 2019). Även i Sverige har det skett en förändring, borgerligheten har förändrats. När Alliansen – bestående av Moderaterna, Folkpartiet (nuvarande Liberalerna), Kristdemokraterna och Centerpartiet – bildades 2004 gav borgerligheten uttryck för andra politiska åtgärder än vad den gör i dag (SVT 2019). I valet 2022 var Sverigedemokraterna större än Moderaterna. Centerpartiet samarbetar inte längre med Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna, det gör Sverigedemokraterna i stället. I vår undersökning kommer vi studera Alliansens valmanifest 2006 och Tidöavtalet från 2022 för att få svar på hur denna förändring tas i uttryck. Vi kommer fokusera på de politiska sakfrågorna sysselsättning och lag och ordning, eftersom det var två viktiga valfrågor inför valet 2006 och 2022.

Det är vetenskapligt och samhällsmässigt intressant att studera denna eventuella förändring i och med att Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna sitter i regeringen med parlamentariskt stöd av Sverigedemokraterna. Det är intressant att se och veta hur borgerligheten har under 2000-talet förändrats.

Genom att studera dessa två politiska dokument, Alliansens valmanifest 2006 och Tidöavtalet från 2022, hoppas vi få svar på hur borgerligheten har förändrats i politiska förslag till åtgärder och ideologiskt förhållningssätt.

1.2 Uppsatsens syfte och frågeställning

Denna uppsats har som syfte att granska hur den ideologiska förändringen inom den svenska borgerligheten har eventuellt utvecklats. Detta görs genom att undersöka vilka likheter och skillnader som finns mellan Alliansens Valmanifest från 2006 och Tidöavtalet från 2022, och hur dessa förhåller sig till liberalismen och konservatismen. I denna text avgränsas jämförelsen i nämnda dokument till två viktiga sakfrågor för väljarna inför valåret 2006; sysselsättning och 2022; lag och ordning.

Med anledning av uppsatsens tematik och syfte, så har vi valt att i vår uppsats undersöka följande två frågor:

1. Vilka likheter och skillnader finns det mellan Alliansen valmanifest 2006 och Tidöavtalet 2022 inom sakfrågorna sysselsättning och lag och ordning?
2. Hur har politiska förslag och idéer inom sakfrågorna sysselsättning och lag och ordning gett uttryck för liberal eller konservativ utveckling i respektive dokument?

2 Bakgrund

Sverigedemokraterna kom in i riksdagen 2010 med 5,70% av rösterna och fick i riksdagsvalet 2022 20,54% av rösterna vilket gjorde dem till det näststörsta partiet i det riksdagsvalet (Valmyndigheten 2010 & 2022). I takt med denna utveckling har borgerligheten förändrats. Som nämnt i inledningen finns den tidigare koalitionen Alliansen (M, KD, FP/L, C) inte kvar utan har bytts ut till Tidöpartierna (SD, M, KD, L). Centerpartiet är inte längre en del av det borgliga blocket utan har ersatts av Sverigedemokraterna. Det tidigare uttalade ställningstagandet gentemot Sverigedemokraterna, partiet som man varken skulle samarbeta eller förhandla med, är inte ett lika självklart ställningstagande över blockgränsen i dag. I dag är Sverigedemokraterna inte bara ett stödparti till sittande regering utan även ett parti med stort inflytande över den politik som bedrivs. Sverigedemokraterna har således inte bara en plats vid förhandlingsbordet utan även en stark förhandlingsposition (Dagens Nyheter 2022).

Politiska förhandlingar kan ses som en två- eller flervägskommunikation med syftet att träffa en överenskommelse med sin motpart (Fisher m.fl. 2015, inledning, stycke 2). Det finns en distinktion mellan ståndpunkter och intressen, där en ståndpunkt ofta är uttalad och konkret medan ett intresse är drivkraften bakom ståndpunkten (Fisher m.fl. 2015, s.41–42). I ett svenskt partipolitiskt sammanhang kan detta exemplifieras enligt följande; Vänster-blocket har en *ståndpunkt* att inte föra dialog med Sverigedemokraterna – en ståndpunkt som härrör från *intresset* av att exempelvis värna om vissa värderingar eller behålla sin väljarbas. För att en förhandling inte ska hamna i dödläge bör parterna tala och tänka utifrån intressen (Fisher m.fl. 2015, s. 41–42). En viktig del för att öka förutsättningarna för en lyckad förhandling handlar om att utveckla objektiva kriterier. De objektiva kriterierna ska vara legitima och oberoende av parternas vilja. Vid exempelvis ett bostadsköp kan ett objektiva kriterium tänkas vara marknadsvärde (Fisher m.fl. 2015, s. 86–87) Vid en partipolitisk förhandling kan ett objektiva kriterium tänkas vara antalet röster vid ett riksdagsval. Det är således inte en slump att borgerliga partier har ändrat förhållningssätt gentemot Sverigedemokraterna, deras tidigare *ståndpunkt*, till förmån för gemensamma *intressen*.

2.1 Val av och presentation av teori

En kort och snärtig definition av ideologi på en mening är svårt. Det kommer eventuellt provocera fram fler frågor än svar (Heywood 2017, s. 2–3, 10–11). Alla politiska idéer är påverkade och formade av hur samhället ser ut i dag, sociala och historiska omständigheter i hur dessa idéer utvecklas (Heywood 2017, s. 2). Politiska idéer och ideologier påverkar det politiska landskapet och partiernas politik (Heywood 2017, s. 2). Politiska partier och politiker vill ha makt, och de vill gärna behålla makten. Därför måste politiska partier och politiker vara pragmatiska och anpassa sin politik efter deras väljare och aktuella politiska frågor. Detta samtidigt som politiska partier och politiker måste förhålla sig till det egna partiet och dess tradition i kombination med det nuvarande politiska landskapet (Heywood 2017, s. 3). Därför kan det finnas en diskrepans på politiska förslag inom politiska sakområden inom samma parti över en längre tidsperiod, eftersom samhället förändrar sig konstant och politiken anpassar sig efter det.

Vår uppsats handlar om att studera två politiska dokument, det ena är Alliansens valmanifest från 2006 och det andra är Tidöavtalet från 2022, där vi vill undersöka ifall det har skett en ideologisk förändring. Med det skrivet, här kommer en definition av ideologi som tillsammans med föregående stycke kommer bli till grunden för vår diskussion.

Alla ideologier har följande egenskaper enligt Andrew Heywood:

1. Ideologier erbjuder en beskrivning som redogör för hur samhället, den befintliga världsordningen, ser ut. Detta vanligtvis i form av en ”världsbild”.
2. Ideologier bygger en modell av hur en önskvärd framtid kan se ut, en vision av ”det goda samhället”, en utopi.
3. Ideologier förklarar hur en politisk förändring kan och bör gå till, för att gå från den befintliga världsordningen (punkt 1) till ens vision av det goda samhället (punkt 2). Med andra ord, så parar en ideologi ihop teori och praktik (Heywood 2017, s. 2–3, 10–11).

2.1.1 Liberalism

Med hjälp av Andrew Heywoods *Political Ideologies: An Introduction* (2017) kommer vi i den här delen av uppsatsen definiera liberalism som ideologi för att ha det som hjälpmedel till vår diskussion. Heywood radar upp fem centrala värden för liberalism; individualism, frihet, förnuft, rättvisa och tolerans (2017, s. 27). Det finns en distinktion mellan klassisk liberalism och modern liberalism. Klassisk liberalism beskrivs som en tradition där statens roll ska vara minimal. Staten ska upprätthålla en fundamental säkerhet, tillhandahålla lag och ordning, ett rättsväsende och militärmakt genom polisverksamhet, rättsväsende och försvar. Den moderna liberalismen beskrivs som en tradition där staten hjälper individer att hjälpa sig själva (Heywood 2017, s. 24–26).

För värdet individualism uppmuntras eget tänkande och skapandet av en egen, individuell identitet. Tidigare spelade ens samhällsklass, yrke och hemort en väldigt stor roll för ens identitet, och det skedde nästan inga förändringar mellan generationerna. Med individualismen främjas den egna människan och att individen har ett värde. Individualismen är central inom liberalismen och liberala idéer, och menar att människan i första hand strävar mot att uppfylla sina egna mål och intressen (Heywood 2017, s. 27–28).

Frihet är ett ord som är starkt förknippat med liberalismen, där individuell frihet poängteras särskilt. Det är upp till varje enskild individ att besluta om exempelvis ens arbetsplats och boendeort, det är en grundläggande rättighet. Den individuella friheten behövs för att varje enskild individ ska ha möjlighet att nå sin fulla potential. Den enda rimliga anledningen att inskränka en individs frihet är för att motverka och förhindra att en individ skadar andra individer (Heywood 2017, s. 28–30).

Människor är rationella och logiska. Kritiskt och logiskt tänkande är viktigt inom liberalismen. Enskilda individer är kapabla att tänka för sig själva, följa sina egna intressen och ta egna beslut. Det leder till självuppfyllelse och en möjlighet att skapa och ta ansvar för sina egna beslut (Heywood 2017, s. 30–32).

Inom liberalismen är rättvisa viktigt. Rättvisa är en naturrätt, det är något alla människor föds med. Kön, hudfärg, religion eller social bakgrund spelar inte någon roll. Social rättvisa bygger på en grundläggande jämlikhet. Enligt liberaler ska alla individer ha samma möjligheter, *equal opportunity*, men det betyder inte att alla måste ta vara på denna möjlighet. (Heywood 2017, s. 32–33).

Tolerans är viktigt inom liberalismen. Som tidigare nämnt, är individualismen central inom liberalismen. Individualism tillsammans med personlig autonomi och med den pluralism som det innebär, kräver tolerans. En liberal måste acceptera och tolerera, ibland till och med hylla och uppmärksamma olikheter hos andra individer. Det är grundläggande mänskliga rättigheter och en tolerans av individers olikheter som tillåter och möjliggör att det finns en variation i samhället (Heywood 2017, s. 33–34).

2.1.2 Konservatism

Likt föregående avsnitt om liberalism så ligger även Andrew Heywoods bok till grunden för vår definition av konservatism. Inom konservatismen lyfter Heywood upp fem centrala värden; tradition, mänskliga brister, samhället, hierarki och auktoritet samt äganderätten (2017, s. 65). *Populist-authoritarian* presenteras vidare som ett beskrivande begrepp för den konservatism som i vissa länder uppvisat ett populistisk-auktoriärt karaktärsdrag (Heywood 2017, s. 64).

Konservativa argumenterar emot förändring av flera anledningar, ett av de mest centrala och återkommande teman för konservatism är tradition. Tradition, i den här bemärkelsen, betyder ackumulerad kunskap från förr. Institutioner har prövats av tiden och av generationer och borde därmed fungera för den nuvarande och kommande generationen. Detta resonemang går att koppla till Charles Darwins evolutionsteori om naturligt urval. Vidare skapar tradition även identitet, både en gemensam identitet för samhället och för den enskilda individen (Heywood 2017, s. 65–66).

Konservatismens människosyn skiljer sig åt från liberalismens syn på människan på det sätt att den är mer pessimistisk och erkänner att människan inte är perfekt. Människan har flera brister; ett begränsat sinne, begränsad intellektuell kapacitet och är oförmögna att tänka rationellt och moraliskt riktigt på grund av att världen är komplicerad. Dessutom, enligt Thomas Hobbes – en känd politisk filosof och teoretiker inom konservatism under 1600-talet – är människan självisk och girig. Människan har brister och konservatismen erbjuder och skapar stabilitet och ordning (Heywood 2017, s. 67–68).

Konservativa tror att människor är beroende av varandra och söker därför naturligt efter trygghet och stabilitet. Detta innebär att människor behöver ett

samhälle och känna tillhörighet till det (Heywood 2017, s. 69–70). Det är naturligt att ett samhälle är hierarkiskt ordnat med strukturer då vi alla har olika roller med våra liv. Vissa individer är ledare, och vissa individer måste följa ledare. Makt och status är med andra ord ojämnt fördelat. Likt liberalismen accepterar konservatismen att det kommer bli en naturlig skillnad mellan människor. Konservatismen menar det på grund av att vi föds med olika talanger, medan liberalismen menar att det är upp till varje enskild individ att förverkliga sig själv (Heywood 2017, s. 70–72).

Äganderätten ger säkerhet och trygghet till människor eftersom det gör så att det finns någonting att falla tillbaka på i en osäker värld. Det kan vara en fastighet eller pengar på banken (Heywood 2017, s. 72–74). Äganderätten är någonting som behöver skyddas och bevaras. Genom äganderätten får individer och därmed samhället i stort ett incitament att ta hand om sina ägodelar och upprätthålla lag och ordning. Vidare är det även ett sätt att visa sin personliga identitet (Heywood 2017, s. 72–74).

2.2 Begreppsdefinitioner

De Rödgröna: Socialdemokraterna + Miljöpartiet + Vänsterpartiet

Alliansen: Moderaterna + Kristdemokraterna + Centerpartiet + Liberalerna

Tidöpartierna: Moderaterna + Kristdemokraterna + Sverigedemokraterna + Liberalerna

Borgerligheten: regeringsunderlag där Moderaterna innehar statsministerposten eller oppositionskoalition varvid Moderaterna är en del av koalitionen.

Vänster-blocket: regeringsunderlag där Socialdemokraterna innehar statsministerposten eller oppositionskoalition varvid Socialdemokraterna är en del av koalitionen.

Lag och ordning: ses i denna text som en sakfråga som behandlar ämnena trygghet, rättsväsende och kriminalitet och förstås som de lagar som upprätthåller samhällsordningen genom att begränsa individens frihet. Lag och ordning syftar ej till att behandla frågor som rör näringsliv och företagsamhet, miljö rätt eller hälsa- och sjukvård.

Sysselsättning: kan i denna text förstås som åtgärder som syftar till att få fler personer in på arbetsmarknaden. Sakfrågan behandlar ämnen såsom företagsklimat, arbete och entreprenörskap.

2.3 Valresultat och bakgrund till Alliansens valmanifest och Tidöavtalet

För att argumentera för någon form av ideologisk förändring inom ett eller flera partier är det även relevant att förstå kontexten för denna förändring. En avgörande del för att partikoalitioner ska uppstå är dels valresultat, dels gemensamma nämnare i form av ideologi. Nedanför presenteras därför valresultatet till riksdagen 2006 och 2022 följt av kommentarer av valresultatet och en presentation av de viktigaste valfrågorna i de båda valen.

2.3.1 Alliansens bildande och valresultatet till riksdagen 2006

Alliansen bildades 2004 av dåvarande oppositionspartier: Moderaterna, Folkpartiet (numera Liberalerna), Kristdemokraterna och Centerpartiet. I samband med att koalitionen offentliggjordes inleddes förberedelserna inför valet 2006, detta med syftet att kunna gå till val som ett enat regeringsalternativ (Alliansen u. å.).

Tabell 1: Valresultat till riksdagen 2006

Namn på parti	Andel röster i %	Antal mandat
Arbetarepartiet Socialdemokraterna	34,99%	130

Vänsterpartiet	5,85 %	22
Centerpartiet	7,88 %	29
Miljöpartiet	5,24 %	19
Sverigedemokraterna	-	-
Moderaterna	26,25 %	97
Kristdemokraterna	6,59 %	24
Folkpartiet Liberalerna	7,54 %	28
Övriga anmälda partier	5,67 %	-

(Källa: Valmyndigheten 2006)

Vid riksdagsvalet 2006 fick Alliansen 48,24% av rösterna vilket motsvarade 178 platser i riksdagen och de rödgröna fick 46,08% motsvarande 171 platser. Valresultatet resulterade i ett regeringsskifte från den tidigare enpartiregeringen, Socialdemokraterna, till Alliansen. Socialdemokraternas valresultat 2006 var det sämsta valresultatet för partiet sedan fördemokratisk tid i landstingsvalen 1914. Moderaterna, å andra sidan, fick den största valframgången för något svenskt parti sedan den allmänna rösträtten 1921. Partiet växte med 10,9%. (Statistiska centralbyrån 2009).

Inför valet 2006 dominerade fyra sakområden väljarnas agenda: sysselsättningen, sjukvården, utbildning och äldreomsorg. Sakfrågorna "Invandring/flyktingar" och "Lag och ordning" hamnade lågt på väljarnas dagordning. Moderaterna tog 2006 för första gången över sakfrågeägarskapet från Socialdemokraterna i sysselsättningsfrågan. Klart fler väljare bedömde Moderaternas sysselsättningspolitik som bättre än Socialdemokraternas (Statistiska centralbyrån 2009).

2.3.2 Valresultatet till riksdagen 2022 och Tidöavtalets uppkomst

I september 2022 var väljarnas viktigaste frågor sjukvård, lag och ordning, energipolitik, skola och utbildning och invandring/integration. Sverigedemokraterna har störst förtroende för sakfrågan ”invandring och integration” och lyckades även ta sakfrågeägandeskapet från Moderaterna gällande ”lag och ordning”. Sakfrågan ”sysselsättning” hamnade på en elfte plats bland väljarnas viktigaste frågor (Novus 2022).

Tabell 2: Valresultat till riksdagen 2022

Namn på parti	Andel röster i %	Antal mandat
Arbetarepartiet Socialdemokraterna	30,33 %	107
Vänsterpartiet	6,75 %	24
Centerpartiet	6,71 %	24
Miljöpartiet	5,08 %	18
Sverigedemokraterna	20,54 %	73
Moderaterna	19,10 %	68
Kristdemokraterna	5,34 %	19
Liberalerna	4,61 %	16
Övriga anmälda partier	1,54 %	-

(Källa: Valmyndigheten 2022)

Vid valet 2022 fick de rödgröna 42,16% av rösterna, motsvarande 149 platser i riksdagen och de rödgröna + Centerpartiet fick tillsammans 48,87% röster,

motsvarande 173 platser. Alliansen fick 35,76% av rösterna, 127 platser, och Tidöpartierna fick 49,59% av rösterna, motsvarande 176 platser.

Valresultatet resulterade i ett regeringsskifte från den tidigare rödgröna regeringen varvid Vänsterpartiet inte satt i regeringsställning utan agerade stödparti, till den nya koalitionen med Tidöpartierna. I den nya koalitionen sitter Sverigedemokraterna inte i regeringsställning utan är ett stödparti (Valmyndigheten 2022; SVT 2022: Regeringskansliet 2022).

Det är Tidöavtalet som ligger till grund för att Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberala kunde bilda en minoritetsregering efter riksdagsvalet 2022 med parlamentariskt stöd av Sverigedemokraterna. Ulf Kristersson – Moderaternas partiledare – blev statsminister (Svenska Dagbladet 2022; SVT 2022: Regeringskansliet 2022). Centerpartiet är inte längre en del av det borgliga blocket och någon borgerlig kollation.

3 Källmaterial och metod

3.1 Metod

Vi har genomfört en kvalitativ innehållsanalys genom att ta fram det väsentliga innehållet i valda dokument. Detta har gjorts genom en noggrann läsning av hela texten, delar av texten och kontexten var den är skriven och ingår (Esaiasson m.fl. 2012, s. 210). Detta görs med syftet att klargöra tankestrukturen, lyfta fram och begripliggöra det väsentliga innehållet i de aktuella texterna (Esaiasson m.fl. 2012, s. 211). På ren svenska har vi läst Alliansens valmanifest från 2006 och Tidöavtalet flera gånger. Vi har dels läst det snabbt och övergripande, dels långsamt och fundersamt. Därefter har vi valt att avgränsa jämförelsen till sakområdena sysselsättning och lag och ordning.

Efter att ha skrivit ner förslagen, åtgärder och målen som framgår från respektive dokument har likheter och skillnader identifierats med hjälp av våra begreppsdefinitioner. Våra definitioner kan i sammanhanget ses som det kod-schema och ramverk som använts för att angripa materialet. Orsaken till att vi har valt att *själva* konceptualisera begreppen ”sysselsättning” och ”lag och ordning” är avsaknaden av definition i Novus undersökning av de viktigaste valfrågorna. Med tanke på begreppens underförstådda mening anser vi att vår konceptualisering bidrar till textens tydlighet.

Vidare har sakområdena ”sysselsättning” och ”lag och ordning” framgått i flera delar av respektive text. Efter att likheter och skillnader identifierades har dessa sammanställts och presenterats i undersökningsdelen. För att besvara våra frågeställningar har våra valda teorier och begrepp applicerats på det framtagna undersökningsmaterialet, det vill säga de identifierade likheterna och skillnaderna dokumenten sinsemellan, som sedan framförs i diskussionsavsnittet.

3.2 Val av källor och källkritik

Grunden till vår uppsats och jämförelse är två politiska dokument, det är; 1) Alliansens valmanifest från 2006, och 2) Tidöavtalet från 2022. Det finns en skillnad mellan de två dokument som vi har valt som källmaterial. Alliansens valmanifest 2006 är ett *valmanifest* och skrivet innan valet. Alltså visste inte Alliansen, eller någon annan, utfallet från valet. Tidöavtalet från 2022 är en överenskommelse och har skrivits efter valresultatet och ligger till grunden för att Ulf Kristensson skulle bli statsminister (SVT 2022) och för att Kristensson skulle kunna bilda regeringen (Regeringskansliet 2022). Det finns ytterligare två skillnader. I Alliansens valmanifest 2006 är Centerpartiet med och i Tidöavtalet är Sverigedemokraterna med, detta gör att vi är noggranna med att skilja på begreppen ”Alliansen”, ”Tidöpartierna” och ”borgerligheten”. Det finns även en viss strukturskillnad dokumenten sinsemellan. Tidöavtalet är över lag mer strukturerat med en inledning, syfte och mål medan Alliansens valmanifest struktureras av tematiska rubriceringar följt av löpande text. Vi är väl medvetna om dessa skillnader men anser dokumenten fungerar för att besvara vårt syfte och våra frågeställningar eftersom förslag till åtgärd framgår genom båda valda dokument.

3.3 Urval och avgränsning

Som nämnt i vår syftesbeskrivning har vi valt att avgränsa vår jämförelse av Alliansens valmanifest 2006 och Tidöavtalet 2022 till sakfrågorna sysselsättning och lag och ordning. Detta har vi gjort mot bakgrund av omfattningen, mängden text i respektive dokument och den angivna tidsramen för uppsatsskrivningen. Vi har valt ut dessa sakområden utifrån väljarnas viktigaste frågor inför valet 2006 och 2022 eftersom viktiga väljarfrågor i regel reflekteras i partiernas program (källa). På enkel svenska innebär detta att frågor som är viktiga för folket även blir viktiga för partierna. Vidare har vi valt att definiera koncepten ”sysselsättning” och ”lag och ordning”. Detta har gjorts dels för att nämnda sakfrågor inte finns som rubricering i respektive dokument, dels för att systematiskt kunna använda relevanta delar som inte återfinns under de rubriceringar som påminner om nämnda

sakfrågor (exempelvis ”hushållsekonomi” och ”kriminalitet”). Konceptualiseringen ger oss möjligheten att angripa texterna som helheter. Alla idéer, politiska förslag och policys som presenteras i vårt källmaterial, det vill säga *hela* Alliansens valmanifest 2006 och *hela* Tidöavtalet 2022 skulle kunna tänkas utgöra vår population där sakfrågorna utgör vårt strategiska urval. (Esaiasson m.fl. 2012, s. 158). Samhällsvetenskapliga undersökningar, analyser och studier tenderar dock att inte ha, eller ha en begränsad, ambition när det gäller att uttala sig om allmängiltigt och generaliserbarhet (Esaiasson m.fl. 2012, s. 154). Detta gäller även för denna text, vi gör inga anspråk på generalisering och det finns således inget syfte att motivera urvalet ytterligare.

3.4 Inom- och utomvetenskaplig relevans

Vi har inte hittat någon forskning eller uppsats som jämför de svenska borgerliga partiernas förändring i policy och politiska förslag under 2000-talet. Vi har inte hittat någon eller något som jämför Alliansen med samarbetspartierna som skrev Tidöavtalet. Vi är ödmjuka och gör inte anspråk på att täcka ett helt forskningsfält, vi bidrar med en ytterst liten analys. Vi hoppas att det kan bidra till forskningen i stort, men framför allt till framtida studenter som ska skriva uppsats som då kan hitta vår uppsats ibland Lund Student Papers.

Vår uppsats och undersökning är utomvetenskaplig relevant för att den delvis handlar om vår sittande regering och deras politik. Det är någonting som påverkar hela svenska folket.

4 Undersökning

Som nämnt i bakgrunden var en viktig valfråga för väljarna inför valet 2006 sysselsättning respektive lag och ordning inför valet 2022. I denna del av uppsatsen kommer vi därför att jämföra likheter och skillnader mellan Alliansens valmanifest 2006 med Tidöavtalet 2022 utifrån nämnda sakfrågor. Detta görs med syftet att besvara vår första frågeställning: Vilka likheter och skillnader finns det mellan Alliansen valmanifest 2006 och Tidöavtalet 2022 inom sakfrågorna sysselsättning och lag och ordning?

4.1 Sysselsättning

Sysselsättning som politisk sakfråga kan i denna text förstås som åtgärder som syftar till att få fler personer in på arbetsmarknaden. Sakfrågan behandlar ämnen såsom företagsklimat, arbete och entreprenörskap. Genom denna konceptualisering kommer likheter och skillnader att presenteras utifrån tre identifierade teman: skattesänkningar, fokus på fler personer i arbete och bättre klimat för företag.

I Alliansens valmanifest behandlas frågan om sysselsättning under huvudrubriken *Fler i arbete*, som i sin tur följs av ett antal underrubriker. I Tidöavtalet behandlas frågan om sysselsättning i avsnittet *Tillväxt och hushållsekonomi*, varvid 26 reformer presenteras (Tidöavtalet 2022, s. 55–59).

4.1.1 Skattesänkningar

Alliansen föreslår reformer som gör det mer lönsamt att arbeta, och det handlar då om en stor inkomstskattereform (Alliansens valmanifest 2006, s. 7). De tillväxt- och sysselsättningseffekter som Alliansen presenterar i sitt valmanifest skulle användas för att framför allt sänka inkomstskatten för låg- och medelinkomsttagare (Alliansens valmanifest 2006, s. 8).

Alliansen skriver i sitt valmanifest att de vill avskaffa förmögenhetsskatten (Alliansens valmanifest 2006, s. 8). Det liknar två åtgärder som presenteras i Tidöavtalet under underrubriken *Hushållsekonomi*, där Tidöpartierna skriver att skatten ska sänkas på sparande genom att en grundnivå på 300 000 kr i investeringssparkonto (ISK) ska göras skattefria. På samma sida i Tidöavtalet står det om reformer som bidrar till breddat ägande som omfattar boende, sparande och pension bör genomföras (Tidöavtalet 2022, s. 59).

4.1.2 Fokus på att få fler personer i arbete och sysselsatta

Alliansens inkomstskattereform riktat mot att sänka inkomstskatten för låg- och mellaninkomsttagare, Alliansens jobbvadrag, har som funktion att minska trösklarna in på arbetsmarknaden så att fler personer kommer i arbete (Alliansens valmanifest 2006, s. 8). Man menar att det ska vara lönsamt att arbeta och anstränga sig (Alliansens valmanifest 2006, s. 6–7). Alliansen understryker vikten av att unga personer kommer in på arbetsmarknaden för att undvika ett eventuellt livslångt utanförskap (Alliansens valmanifest 2006, s. 6).

I Tidöavtalet betonar samarbetspartierna vikten av att det ska vara lönsamt att arbeta, och inte att gå på bidrag. Det ska löna sig att arbeta, utbilda sig och ta ökat ansvar på jobbet (Tidöavtalet 2022, s. 57).

4.1.3 Bättre klimat för företag

Alliansen föreslår åtgärder som ska förbättra företagsklimatet i Sverige och göra det mer lönsamt att driva företag. Här, i Alliansens valmanifest 2006 finns det ett förslag som är väldigt likt ett förslag i Tidöavtalet (Alliansens valmanifest 2006, s. 8; Tidöavtalet 2022, s. 57). Förslaget i Alliansens valmanifest 2006 handlar om beskattningen av fåmansbolag, och det står ”Beskattningen av fåmansbolag, de s.k. 3:12-reglerna, reformeras ytterligare” (Alliansens valmanifest 2006, s. 8). I Tidöavtalet står det ”Villkoren för små och medelstora företag att växa, anställa och attrahera kapital ska förbättras, exempelvis genom förändringar i 3.12-regelverket.” (Tidöavtalet 2022, s. 57). Vidare, står det i Alliansens valmanifest 2006 att svenska småföretagare är nyckeln till att klara välfärden framöver (Alliansens valmanifest 2006, s. 8), vilket är viktigt för partierna i de båda politiska dokumenten.

Vidare, i Tidöavtalet under underrubriken *Företagande och produktivitet* finns reformförslag mot lägre administrativa kostnader för företag och att bolagsskatter och kapitalskatter ska vara konkurrenskraftiga och främja fler nya företag som kan bidra till jobb, tillväxt och välbefinnande (Tidöavtalet 2022, s. 57).

För det andra föreslår Alliansen en rad reformer som ska göra det enklare och mindre kostsamt för företag att anställa. Detta genom exempelvis vidga möjligheterna till visstidsanställningar, för att öppna bredare vägar in på arbetsmarknaden (Alliansens valmanifest 2006, s. 8). Nystartsjobb ska införas för de personer som under en längre tid varit antingen arbetslösa, sjukskrivna, förtidspensionerade eller socialbidragsberoende (Alliansens valmanifest 2006, s. 8). Arbetsgivaravgifterna ska slopas för delar av tjänstesektorn, och det ska införas skattereduktion för hushållstjänster (Alliansens valmanifest 2006, s. 8).

4.2 Lag och ordning

Lag och ordning som politisk sakfråga kan i denna text förstås som en sakfråga som behandlar ämnena trygghet, rättsväsende och kriminalitet och förstås som de lagar som upprätthåller samhällsordningen genom att begränsa individens frihet. Genom denna konceptualisering kommer likheter och skillnader att presenteras utifrån tre identifierade teman: polisens resurser och befogenhet, organiserad brottslighet och kopplingen mellan migration och kriminalitet.

I Alliansens valmanifest behandlas frågan om lag och ordning under huvudrubrikerna *Ett Sverige för alla* och *Ökad trygghet, färre brott* som i sin tur följs av ett antal underrubriker. I Tidöavtalet behandlas frågan om lag och ordning framför allt under rubriceringen *Kriminalitet* men också under rubriken *Migration*.

4.2.1 Polisens resurser och befogenheter

En framgående likhet som följs av Alliansens valmanifest 2006 och Tidöavtalet är synen på ett behov av utökade resurser och befogenheter för Polismyndigheten. I valmanifestet lyfts bland annat behovet av fler poliser samt polisens synlighet på gator och torg både som en viktig del av samhällets ökade trygghet och som ett viktigt led i strävan av att föra rättsväsendet närmare befolkningen (Alliansens

valmanifest 2006, s. 13–14). I Tidöavtalet nämns inte ett specifikt behov av fler poliser vilket kan ses som ett resultat av rådande konsensus över blockgränsen snarare än att Tidöpartierna inte skulle värdera frågan (SVT Nyheter 2021). I Tidöavtalet är det framför allt polisens befogenheter som betonas. Detta avser åtgärder som ska utöka Polismyndighetens möjligheter för både preventiva och repressiva tvångsmedel. Rent konkret handlar dessa förslag bland annat om att utöka möjligheterna för hemliga tvångsmedel, visitationszoner och obligatorisk häktning i flera fall samt att sänka kraven för kameraövervakning (Alliansens valmanifest, s.19–21; 24). Valmanifestet lyfter också ökade befogenheter för Polismyndigheten vilket görs i mer allmänna drag med undantag för det konkreta förslaget om att ge polisen ”möjlighet till buggning”. Utöver skillnaden i Valmanifestets mer allmänna hållning och Tidöavtalets mer konkreta formuleringar betonar manifestet medborgarnas skydd från rättsövergrepp och rättssäkerhet som viktiga aspekter i förhållande till polisens ökade befogenheter, något som inte nämns i Tidöavtalet (Alliansens valmanifest 2006, s. 25).

4.2.2 Organiserad brottslighet

Under rubriken *Krafttag mot den organiserade brottsligheten* i Alliansens valmanifest 2006 lyfts behovet av att bekämpa den grova och gränsöverskridande kriminaliteten. Kriminaliteten avser handel med människor, vapen och narkotika samt terrorism. De förslag till åtgärder som presenteras handlar om att ge polisen möjlighet till buggning, förtydliga och lagreglera polisens användning av bevisprovokation samt att fördjupa samarbetet inom EU och förbättra samarbetet svenska brottsbekämpande myndigheter sinsemellan (Alliansens valmanifestet 2006, s. 25). Detta kan ställas i kontrast till Tidöavtalets avsnitt *Mönsterbrytande åtgärder för att stoppa gängen* med tio åtgärds punkter. Som framgår av rubriceringen behandlas frågan om organiserad brottslighet specifikt inom ramen för gängbrottslighet (Tidöavtalet 2022, s. 19). Förslagen som presenteras handlar om hemliga tvångsmedel, utvisning av säkerhetshot, dubbla straff för gängkriminella, visitationszoner, anonyma vittnen, kriminalisering av deltagande i kriminella gäng, möjlighet att döma ut vistelseförbud, ny huvudregel i sekretesslagstiftningen, obligatorisk häktning i flera fall och förverkade. Förslagen kan sammanfattas som både preventiva och repressiva, omfattande i form av

lagföring och med fokus på kriminalisering av verkande och associering med gängrelaterad verksamhet (Tidöavtalet 2022, s. 19–21). Den iögonfallande skillnaden mellan Alliansens valmanifest och Tidöavtalet är således både omfattningen av åtgärder och respektive fokusområde.

4.2.3 Kopplingen mellan migration och kriminalitet

En markant skillnad mellan Alliansens Valmanifestet 2006 och Tidöavtalet 2022 är synen på kopplingen mellan migration och kriminalitet. Som nämnt i inledningen berörs sakfrågan ”lag och ordning” i Tidöavtalets avsnitt om både *kriminalitet* och *migration och integration*. I avsnittet om migration och integration beskrivs ett av syftena ”Att komma till rätta med skuggsamhället” varvid ett antal åtgärder följs av denna målbild (Tidöavtalet 2022, s. 29). Åtgärderna omfattar bland annat inre gränskontroller, åtgärder för att stärka återvändandeverksamheten, utreda möjligheten att utvisa utländska medborgare på grund av bristande vandel, fler utvisningar på grund av brott och att utreda förbud av utländsk finansiering av trossamfund och civila organisationer (Tidöavtalet 2022, s. 31;33;37;43;45). Även fast Alliansens valmanifest skiljer sig från Tidöavtalet i synen på migration och kriminalitet görs en liknande koppling i valmanifestet. Under rubriken ”Ett Sverige för alla” beskrivs svensk integrationspolitik som ett misslyckande där ”alltför många har alltför svårt att ta sig in i samhällslivet och arbetsmarknaden”. Det konstateras att brottsligheten är dubbelt så stor bland utlandsfödda som bland inrikes födda och det är ett socialt problem som behöver tas på större allvar. Samtidigt beskrivs en nedgång av brottsligheten som något som främst gynnar gruppen utlandsfödda eftersom gruppen även är överrepresenterad i brottsofferstatistiken. ”Huvudvägen att bekämpa brottslighet är alltid att undanröja sociala orsaker” konstaterar man (Alliansens valmanifest 2006, s. 13). Det enda konkreta förslaget som presenteras i valmanifestet är utvisning som huvudregel för utländska medborgare som begår allvarliga brott.

5 Sammanfattade diskussion

Som nämnt i bakgrunden har vi valt att använda oss av teorierna liberalism och konservatism för att undersöka en eventuell ideologiförändring och därmed även besvara vår andra frågeställning: Hur har politiska förslag och idéer inom sakfrågorna sysselsättning och lag och ordning gett uttryck för liberal eller konservativ utveckling i respektive dokument? I denna del av uppsatsen kommer vi därför att applicera ovannämnda teorier på vårt material från undersökningen.

5.1 Sysselsättning

Sammanfattningsvis så är synen på sysselsättningen ungefär det samma. Det är inte särskilt märkvärdigt att ett politiskt dokument ger uttryck för viljan att sänka och motverka arbetslöshet samt att fler personer jobbar och bidrar till samhället. Det är ungefär samma arbetsmarknadsmässiga åtgärder som båda dokumenten föreslår. Det är intressant hur Alliansens valmanifest har mer liberala slagord medan Tidöavtalet har mer konservativa slagord. Det är mycket som är samma politik, men det paketeras på olika sätt.

Alliansens öppningsstycke, det inledningsstycket relaterar till Heywoods nyckelprinciper för liberalism; individualism, frihet, logiskt tänkande, rättvisa och tolerans (Heywood 2017, s. 27). Alliansen knyter an till många liberala idéer; självförverkligande och det egna beslutsfattandet vilket båda är typiska liberala tankefigurer.

5.1.1 Skattesänkningar

Det är en typiskt liberal och konservativa tankefigur med låga skatter. Genom att anknyta inkomstskattereformen som skulle rikta sig åt låg- och medelinkomsttagare, viljan att avskaffa förmögenhetsskatt, att de första 300 000 kr på ISK ska vara skattefria och reformerna som ska bidra till ett breddat ägande som

omfattar boende, sparande och pension som presenterades i Alliansens valmanifest och Tidöavtalet med Andrew Heywoods centrala värden för liberalism och konservatism (Alliansens valmanifest 2006, s. 7–8; Tidöavtalet 2022, s. 59; Heywood 2017, s. 27, 65). Detta på grund av att kopplingarna till individualism och frihet inom liberalismen, och kopplingarna till äganderätten (Heywood 2017, s. 27, 65).

De politiska idéer och förslag som presenteras handlar om att arbete och ansträngning ska löna sig, varje enskild individ ska försörja sig själv till sin bästa förmåga och ska inte vara beroende av bidrag, om personen i måste det. Det är politik som kan anknytas till det Heywood definierade som modern liberalism, men även konservatismen. Där den klassiska liberalismens är en tradition som förespråkar minimalt statlig inblandning, så står det moderna liberalismen för att staten ska hjälpa individer att hjälpa sig själva (Heywood 2017, s. 24–26). Gällande kopplingen till konservatism och äganderätten så handlar det att det är den enskilda individen som har gjort sig förtjänad av sin lön, för deras arbete. Då ska individen också få behålla sina pengar, i så stor utsträckning som det går. Det behövs gemensamma resurser.

5.1.2 Fokus på fler personer i arbete

Alliansens inkomstskattereform riktat mot att sänka inkomstskatten för låg- och mellaninkomsttagare, Alliansens jobbvadrag, har som funktion att minska trösklarna in på arbetsmarknaden så att fler personer kommer i arbete (Alliansens valmanifest 2006, s. 8). I Tidöavtalet framgår vikten av att det ska vara lönsamt att arbeta, och inte gå på bidrag. Samarbetspartierna skriver att det ska löna sig att arbeta, utbilda sig och ta ökat ansvar - ansträngning ska helt enkelt löna sig (Tidöavtalet 2022, s. 57).

Inom liberalismen och konservatismen ska varje enskild stå på egna ben och försörja sig själv, i bästa utsträckning. Det är viktigt, enligt dessa två ideologer, att vara ansvarstagande. Individualism, frihet, förnuft och rättvisa inom liberalismen samt mänskliga brister, samhället, hierarki och äganderätten inom konservatismen (Heywood 2017, s. 27, 65). Ett jobb ger även den enskilda individen ett syfte, en möjlighet att anstränga sig och förverkliga sig själv, en gemenskap och en möjlighet

att bidra till det gemensamma och därmed ta sitt ansvar (Heywood 2017, s 24–34, 64–74).

Under den första underrubriken i Alliansens valmanifest, *Bryt utanförskapet*, vill Alliansen öka sysselsättningen för att undvika ett livslångt utanförskap (Alliansens valmanifest 2006, s. 6). Det är särskilt viktigt för unga människor att undvika ett livslångt utanförskap - unga personer ska komma in på arbetsmarknaden tidigt, så att det kan arbeta och bidra till den ekonomiska utvecklingen (Alliansens valmanifest 2006, s. 6). På grund av den demografiska utvecklingen, där antalet äldre kommer till att öka de närmaste decennierna i takt med att vi lever längre, behöver varje person arbetsför ålder försörja allt fler (Alliansens valmanifest 2006, s. 6).

Inom konservatismen är det viktigt med ett syfte och att medborgarna, människorna har en trygghet och stabilitet, och är beroende av varandra. Konservativa tror att människor är beroende av varandra och naturligt söker efter trygghet och stabilitet (Heywood 2017, s. 69–70). Detta innebär att människor behöver ett samhälle och tillhörighet till ett samhälle (Heywood 2017, s. 69–70). Alla har ett syfte. Detta kan anknytas till konservatismen, närmare bestämt avseende idén om samhället och det mänskliga behovet av att känna tillhörighet (Heywood 2017, s. 65).

Inom liberalismen och ett av Andrew Heywoods centrala värden för liberalism, individualismen, handlar om att vara sin egen lyckas smed. Det är upp till varje enskild individ att ta ansvar – även det ett av liberalismens centrala värden, enligt Heywood – och se till att man har det någorlunda bra och meningsfullt med sitt liv. Det handlar om självförverkligande (Heywood 2017, s. 24–34). Enligt de båda dokumenten ska det löna sig att arbeta och anstränga sig, i stället för att vara bidragsberoende. Detta tar sig i uttryck i Alliansens valmanifest vid en underrubrik som heter *Bryt utanförskapet* som inleds med att över en miljon människor står utanför arbetsmarknaden, trots den högkonjunkturen som rådde då (Alliansens valmanifest 2006, s. 6). I Tidöavtalet står det att den svenska arbetsmarknaden har en rekordhög långtidsarbetslöshet kombinerat med en rekordhög brist på arbetskraft (Tidöavtalet 2022, s. 56). De båda dokumenten har en likhet gällande bakgrunden till de politiska idéerna och förslagen som presenteras, i och med den mängden arbetslösa 2006 och den höga långtidsarbetslösheten 2022. På så sätt hänger individualismen och ansvarstagande ihop med politiska idéer och förslag för att få

fler människor sysselsatta och in på arbetsmarknaden. Det går även att anknyta till den moderna liberalismen, där staten hjälper individer att hjälpa sig själva.

5.1.3 Bättre klimat för företag

Det finns över 1,2 miljoner företag i Sverige (Tillväxtverket 2024). För de ekonomiskt liberala partierna i Sverige, den svenska borgerligheten, är det viktigt med ett bra klimat för företagen, det framgår tydligt i båda dokumenten. Hur ser kopplingen ut mellan Alliansens valmanifest och Tidöavtalet, vilka likheter och skillnader finns det? Alliansens skriver att småföretagare är nyckeln till att klara välfärden framöver, det anknyter jag även det till konservatismen och att ta hand om samhället och ta hand om de äldre (Alliansens valmanifest 2006, s. 8; Heywood 2017, s. 64–74).

Det är viktigt för enskilda individer att kunna starta och driva företag och därmed kunna förverkliga affärsmodeller men också förverkliga och utveckla sig själva (Heywood 2017, s. 24–34). Företag och arbetsplatser skapar även samhörighet och gemenskap i samhället för enskilda individer.

Enligt konservatismen, så fyller alla individer en funktion. Individer har mänskliga brister och det finns en hierarki och auktoritet bland andra individer. Det är naturligt, och det är så samhället ser ut enligt konservatismen (Heywood 2017, s. 64–74).

5.2 Lag och ordning

5.2.1 Polisens resurser och befogenheter

Att både Alliansens valmanifest och Tidöavtalet betonar behovet av ökade resurser och befogenheter till Polismyndigheten skulle kunna tolkas som att den konservativa hållningen i frågan är oförändrad. Polismyndighetens uppgift är att förebygga och utreda brott, att utöka denna verksamhet måste således gå i linje med konservatismens pessimistiska människosyn. Om målet är att polisen ska få mer resurser och fler befogenheter för att fullfölja sin roll som samhällets förebyggare

och utredare av brott torde befolkningen behövas hindras från- och utredas för sina brott i större utsträckning. Med en närmare analys av de åtgärder och målbilder som presenteras i respektive dokument blir det tydligt att mitt resonemang ovan, att konservatismen tas i uttryck på samma sätt i båda dokumenten, är förenklat.

Det finns förvisso en gemensam syn på ett allmänt behov av ökade resurser och befogenheter, den stora skillnaden dokumenten sinsemellan handlar om omfattningen och synen på den personliga integriteten. I Tidöavtalet nämns en lång rad av åtgärder för att minska kriminaliteten utan att nämna den personliga integriteten. Detta kan ställas i kontrast till Alliansens valmanifest som dels inte har lika många eller omfattande förslag till åtgärder dels betonar medborgarnas skydd från rättsövergrepp som en viktig aspekt i förhållande till polisens ökade befogenheter. I teoretisk mening ligger Tidöavtalets förslag i linje med konservatismens pessimistiska människosyn medan Alliansens valmanifest tolkas ha ett mer balanserat förhållningsätt. Valmanifestet lyfter förvisso en av konservatismens primära idéer, samhällsordning, men belyser även liberala idéer, personlig integritet, i sin målbild.

5.2.2 Organiserat brottslighet

En av de stora skillnaderna i åtgärder och målbilder gentemot organiserad brottslighet mellan Alliansens valmanifest och Tidöavtalet är respektive fokusområde – det vill säga gängbrottslighet kontra organiserad brottslighet som helhet. För att förklara varför denna skillnad existerar kan vi använda konservatismens idéer om institutioner. Ett viktigt och återkommande tema inom konservatismen är tradition och bevarandet av befintliga institutioner. Dessa institutioner skapar i sin tur en gemensam identitet för samhället och bör således värnas. Vidare kan en institution förstås som något som förser människor med beteenderegler och utifrån dessa normsystem kan avvikande beteenden identifieras (Nationalencyklopedin). Att fokusområdet har specificerats kan tolkas som en reflektion av förändringen i den upplevda hotbilden. Sedan 2006 har gängbrottsligheten ökat drastiskt (SVT Nyheter 2020). Gängbrottslighet, som strider mot både formella och informella normsystem, torde vara ett större hot mot befintliga institutioner än vad organiserad brottslighet upplevdes som 2006. Ur ett konservativt perspektiv kan man därför hävda att det egentligen inte har skett någon

ideologisk förändring – endast samhälleliga omständigheter har förändrats och således även det politiska förhållningssättet för att upprätthålla samhällsordningen.

5.2.3 Kopplingen mellan migration och kriminalitet

En skillnad mellan Alliansen valmanifest och Tidöavtal är hur kopplingen mellan migration och kriminalitet görs. I Tidöavtalet presenteras problemen med ”skuggsamhället” med flera repressiva åtgärder mot utländska medborgare där påföljden är utvisning. Detta kan ställas i kontrast till Alliansen valmanifest där problemet definieras som ett ”integrationsproblem” och lösningen huvudsakligen finns i att undanröja sociala faktorer. Vad skulle konservatismen och liberalismen säga om detta? Med ett konservativt perspektiv kan man resonera likt resonemanget i stycket ovan – Tidöavtalet är inte nödvändigtvis *mer* konservativ än Alliansens valmanifest, det är framför allt samhälleliga omständighet som förändrats mellan år 2006–2022. Invandringen till Sverige har mellan år 2006 och 2022 legat på 40 000–160 000 per år samtidigt som kriminaliteten bland utrikesfödda är högre än bland inrikes födda. (SVT Nyheter 2022; Statistiska Centralbyrån 2024). Detta kan ses som en hård press på befintliga institutioner. Att utländska medborgare blir utvisade i större utsträckning än tidigare och uppmuntras till återvandring kan, ur ett konservativt perspektiv, vara ett tecken på att värna befintliga normsystem genom motstånd mot stora samhällsförändringar.

Det liberala perspektivet skulle däremot göra en annan tolkning av skillnaden mellan hur respektive dokument kopplar migration och kriminalitet. Två centrala värden för liberalismen är rättvisa och frihet. Rättvisa beskrivs som en naturrätt och innebär i praktiken att alla individer ska ha samma möjligheter. Man kan därmed tänka sig att den sanne liberalisten hade motsatt sig utvisning i den utsträckning som följs av Tidöavtalet och hävdade att rättssäkerheten gäller alla som lyder under lagen. Viktigt att notera att liberalismen inte frånsäger sig alla former av rättspåföljder, staten uppgift är att upprätthålla medborgarnas säkerhet, utan betonat vikten av den enskildes möjlighet att få en rättvis domstolsprövning och möjligheten till ett liv efter avtjänat straff – det vill säga det som gäller för ”alla andra”. Vad gäller värdet frihet menar liberalismen att den individuella friheten endast får inskränkas vid risk för att andra skadas. I Tidöavtalet stadgas åtgärden om att utreda möjligheterna för utvisning vid bristande vandel (som i praktiken kan

innebära prostitution eller missbruk) för utländska medborgare. Ur ett liberalistiskt perspektiv kan man dock argumentera för att handlingar som inte skadar andra människor inte ska lagregleras och således inte bestraffas med påföljden utvisning.

5.3 Egna slutsatser

Uppsatsens syfte är att granska hur den ideologiska förändringen och eventuella förskjutning inom den svenska borgerligheten har utvecklats. Det har vi gjort genom att undersöka vilka likheter och skillnader det finns mellan Alliansens Valmanifest från 2006 och Tidöavtalet från 2022 på sakfrågorna sysselsättning och lag och ordning. Våra två frågeställningar var (1) Vilka likheter och skillnader finns det mellan Alliansen valmanifest 2006 och Tidöavtalet 2022 inom sakfrågorna sysselsättning och lag och ordning? Och (2) Vilka förslag om åtgärder inom sakfrågorna sysselsättning och lag och ordning ger uttryck för liberal och konservativ utveckling i respektive dokument?

De politiska idéer och förslag som presenteras i Alliansens valmanifest och Tidöavtalet är ungefär lika. Det finns en likhet mellan Alliansens valmanifest 2006 och Tidöavtalet gällande skattesänkningar. I båda dokumenten framgår det att det ska löna sig att arbeta och anstränga sig. Alliansen presenterar ett jobbvdrag som har som funktion att minska trösklarna in till arbetsmarknaden. Tidöpartierna fokuserar mer på att gå från bidrag till arbete, att det ska löna sig att arbeta. Båda dokumenten fokuserar på fler personer i arbete. De båda dokumenten innehåller ett förslag från båda dokumenten som är väldigt lika. Det handlar om beskattning av fåmansbolag, 3:12-regelverket.

Förslagen om åtgärder inom sysselsättning som presenteras i Alliansens valmanifest och Tidöavtalet visar inte på någon särskild utveckling, antingen i liberal eller konservativ riktning. Det är en blandning av både liberala och konservativa idéer som presenteras. I Alliansens valmanifest är det aningen mer liberala slag och formuleringar som är återkommande med fokus på individen och individens självförverkligande. Tidöavtalet har ett aningen mer konservativt inslag.

Det finns en likhet i synen på behovet av ökade resurser och befogenheter till Polismyndigheten. Alliansens valmanifest ger uttryck för ett mer allmänt behov samtidigt som skyddet från rättsövergrepp belyses. Tidöavtalet, å andra sidan, ger

uttryck för fler- och mer omfattande förslag i fråga om åtgärder för att öka polisens resurser och befogenheter. Båda dokumenten kan tolkas gå i linje med konservatismens pessimistiska människosyn eftersom en vision om utökade polisresurser- och befogenheter även antyder att medborgarna behöver hindras från- och utredas för sina brott i större utsträckning. Samtidigt betonar valmanifestet den personliga integriteten vilket går i linje med liberalismen.

I alliansens valmanifest och Tidöavtalet finns det en skillnad i fokusområde och omfattning. Alliansen angriper organiserad brottslighet som helhet med en flera allmänna åtgärder medan Tidöavtalets fokusområde är gängbrottslighet där en rad preventiva och repressiva åtgärder presenteras. Ur ett konservativt perspektiv kan skillnaden i förhållningssätten ses som ett resultat av en förändrade samhällsomständigheter och således en förändrad hotbild. Det går således att tolka förändringen som ett led av externa förutsättningar och inte intern ideologisk förändring.

Även fast båda dokumenten gör en viss grad av koppling mellan migration och kriminalitet antyder respektive rubriceringar, målbilder och åtgärder olika förhållningssätt. Alliansens valmanifest belyser misslyckad integration som det huvudsakliga problemet varvid en undanröjning av sociala orsaker ses som den primära lösningen. I Tidöavtalet ses skuggsamhället som det huvudsakliga problemet där en rad åtgärder, framför allt påföljden utvisning av utländska medborgare, presenteras. Med ett konservativt perspektiv kan utvisning och uppmuntring till återvandring ses som ett led i att värna befintliga institutioner och normsystem genom att försöka minska antalet utländska medborgare i Sverige. Ur ett liberalt perspektiv kan skillnaden mellan dessa dokument ses som ett tecken på att liberala värden såsom rättvisa och frihet inte värderas på samma sätt i Tidöavtalet som i Alliansens Valmanifest.

Sammantaget kan de skillnader som finns i dokumenten sinsemellan ses, ur ett konservativt perspektiv, som ett resultat av samhälleliga förändringar – inte ideologiska. Förändringen kan således tolkas utvecklas oföränderlig ur konservativ mening, men ur ett liberalistiskt perspektiv mindre liberalt än tidigare.

5.4 Sammanfattning och avslutning

Med bakgrund av uppsatsens syfte och frågeställning applicerat på vår undersökning och diskussion, kom vi fram till att de politiska förslag, idéer och reformer som presenteras och föreslås i Alliansens valmanifest från 2006 och Tidöavtalet är ganska lika. Det är ingenting jätteförvånade i och med att det är partier som ligger ekonomiskt till höger. Sammanfattningsvis är det inga större skillnader eller likheter gällande förslag på politiska idéer, förslag och reformer i Alliansens valmanifest 2006 och Tidöavtalet 2022. Det är många förslag som är snarlika, en del förslag har endast olika formuleringar. Ingen särskild förskjutning åt liberalt eller konservativt håll. Utifrån vårt källmaterial kan vi inte se att förslag om åtgärder inom sakfrågan sysselsättning ger uttryck för varken en mer liberal eller konservativ utveckling. Inom sakfrågan lag och ordning tyder skillnaden dokumenten sinsemellan på en förändring bort från vissa liberala värden, men inte att utvecklingen nödvändigtvis indikerar på att borgerligheten blivit mer konservativ.

Till framtida forskning vore det intressant att kombinera vår undersökning och diskussion med möjligtvis en narrativ- eller diskursanalys på samma sakfrågor med de andra riksdagspartierna. Då framför allt de rödgröna partierna. Det är ingenting vi kan besvara och det skulle vara ett stort projekt, men det vore intressant.

6 Referenser

- Alliansen, Historik. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.alliansen.se/om-alliansen/historik/> Hämtdatum 2024-05-06.
- Bergström, Göran - Kristina Boréus (red.), 2018. *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 4. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Civil Rights Defenders, Orbán: Konsten att urholka en demokrati. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://crd.org/sv/orban/> Hämtdatum: 2024-05-17.
- Dagens Nyheter, SD:s starka förhandlingsläge – Åkesson på lunch hos M. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.dn.se/sverige/sds-starka-forhandlingslage-akesson-pa-lunch-hos-m/> Hämtdatum 2024-05-22
- Esaiasson, Peter – Mikael Giljam – Henrik Oscarsson – Ann Towns – Lena Wängnerud, 2017. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4. & 5. uppl. Stockholm: Norstedts juridik.
- Ekonomifakta, Sysselsättning. [Elektronisk] Tillgänglig: https://www.ekonomifakta.se/sakomraden/arbetsmarknad/sysselsattning/sysselsattning_1208762.html Hämtdatum: 2024-05-15.
- Fisher, Roger – William Ury – Bruce Patton, 2015. *Vägen till ja: en nyckel till framgångsrika förhandlingar*. 3. uppl. Stockholm: Liber.
- Heywood, Andrew, 2017. *Political Ideologies: An Introduction*. 6. uppl. New York: Red Globe Press.
- Novus, Novus Rapport: Viktigaste politiska frågan september 2022. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://novus.se/wp-content/uploads/2022/09/novusrapportviktigastefraganseptember2022.pdf> Hämtdatum 2024-05-15.
- Novus, 2022. ”Novus rapport: Viktigaste politiska frågan september 2022” <https://novus.se/wp-content/uploads/2022/09/novusrapportviktigastefraganseptember2022.pdf>

- Regeringskansliet, Sveriges nya regering. [Elektronisk] Tillgänglig:
<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2022/10/sveriges-nya-regering/>
Hämtdatum: 2024-05-13.
- Statistiska centralbyrån, 2009. Därför vann Alliansen – En sammanfattning av några resultat från valundersökningen 2006. [Elektronisk] Tillgänglig:
https://www.scb.se/contentassets/89bf542269cc4d1aa809002db41474c0/me0106_2006a01_br_me09br0901.pdf Hämtdatum: 2024-05-13.
- Statistiska centralbyrån, 2024. Invandring och utvandring 1970-2023 samt framskrivning 2024-2070. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningsframskrivningar/befolkningsframskrivningar/pong/tabell-och-diagram/invandring-och-utvandring-efter-kon-och-fodelseland-samt-framskrivning/> Hämtdatum: 2024-05-22
- Svensk nationell datatjänst, Fler i arbete - Mer att dela på. Valmanifest 2006. Allians för Sverige. [Elektronisk] Tillgänglig:
<https://snd.se/sv/vivill/party/all/v/2006> Hämtdatum: 2024-05-09.
- Svenska Dagbladet*, 2022. "Tuffa eftergifter banar väg för ny regering". Nyhetsartikel. 2022-10-14. [Elektronisk]
<https://www.svd.se/a/P44Rmp/besked-i-dag-har-kristersson-en-regering>
Hämtdatum 2024-05-22.
- SVT Nyheter, Viktor Orbáns kontroversiella reformer i Ungern. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/viktor-orbans-kontroversiella-reformer-i-ungern> Hämtdatum: 2024-05-13.
- SVT Nyheter, Klart: Ulf Kristersson framröstad som tillträdande statsminister [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/klart-ulf-kristersson-framrostad-som-tilltradande-statsminister> Hämtdatum: 2024-05-13.
- SVT Nyheter, Statsvetaren om Alliansens "död" [Elektronisk] Tillgänglig:
[Statsvetaren om Alliansens "död" | SVT Nyheter](#) Hämtdatum: 2024-05-22.
- SVT Nyheter, Frågan där partierna är eniga: Poliserna ska bli fler [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/fragan-dar-partierna-enas-poliserna-ska-bli-fler> Hämtdatum: 2024-05-22

- SVT Nyheter, Gängbrottsligheten ökar trots regeringens insatser. [Elektronisk]
Tillgänglig: <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/fler-skjutningar-avlidna-och-sprangningar> Hämtdatum: 2024-05-22
- SVT Nyheter, Rapport: Vanligare att utrikesfödda misstänks för brott.
[Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/storre-risk-for-utrikesfodda-att-misstankas-for-brott> Hämtdatum: 2024-05-23
- Tidöavtalet, 2022. Tidöavtalet: Överenskommelse för Sverige. [Elektronisk]
Tillgänglig: <https://www.liberalerna.se/wp-content/uploads/tidoavtalet-overenskommelse-for-sverige-slutlig.pdf> Hämtdatum: 2024-05-09.
- Tillväxtverket, Basfakta om företag. [Elektronisk] Tillgänglig:
<https://tillvaxtverket.se/tillvaxtverket/statistikochanalys/statistikomforetag/foretagande/basfaktaomforetag.1719.html> Hämtdatum: 2024-05-21.
- Utrikesmagasinet*, 2020. “Från förebild till värsting – Ungerns tio år under Orbán”. Nyhetsartikel. 2020-05-28. [Elektronisk]
<https://www.ui.se/utrikesmagasinet/analyser/2020/maj/ungern-under-tio-ar-med-orban/> Hämtdatum 2024-05-22.
- Valmyndigheten, Valresultat 2006. [Elektronisk] Tillgänglig:
<https://www.val.se/valresultat/riksdag-region-och-kommun/2006.html>
Hämtdatum: 2024-05-03.
- Valmyndigheten, Valresultat 2022. [Elektronisk] Tillgänglig:
<https://www.val.se/valresultat/riksdag-region-och-kommun/2022/valresultat.html> Hämtdatum: 2024-05-03.